

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Mfv.II.10.386/2018/10.

A tanács tagjai: . Stark Marianna a tanács elnöke

. Tanczos Rita előadó bíró

. Tálné dr. Molnár Erika bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Dr. Gyönös Rita ügyvéd

Az alperes:

Az alperes képviselője:

A per tárgya: készenléti díj megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A felülvizsgálni kért jogerős határozat:

Fővárosi Törvényszék 6.Mf.680.473/2017/17.

Az elsőfokú bíróság határozata:

Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 18.M.2579/2015/45.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 6.Mf.680.473/2017/17. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 18.M.2579/2015/45. számú ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 25.000,- (huszonötezer) forint együttes másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

Az 56.800,- (ötvenhatezer-nyolcszáz) forint fellebbezési és 77.600,- (hetvenhetezer-hatszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A tényállás

- [1] A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a felperes 2000. szeptember 1-jén került kinevezésre az alperes jogelődjéhez

betanított munkás munkakörbe. 2007. július 1-jétől az átalakított ... Egészségügyi Központ Szállítási Osztályára került szakmunkás munkakörbe, majd 2013. április 1-jével lépett hatályba az a kinevezés-módosítás, amely szerint a ... alperes Gazdasági Igazgatóság Szállítási Osztályán targoncavezetői munkakört látott el. A felperes 2008. augusztus 30-án kelt munkaköri leírása rögzítette az üzemanyag raktárosi feladatokat, míg a 2012. január 15-ei munkaköri leírás e feladatokon kívül az üzemanyag ellátó rendszerek kezelését és a tankolás végzését is tartalmazta. Ennek megfelelően a felperes munkaidejében részben targoncakezelői, részben üzemanyag kútkezelői és ahhoz kapcsolódó adminisztratív feladatokat látott el. A felperes 2007-től az üzemanyag kút kezelésével kapcsolatos tevékenység ellátásáért túlmunkadíjban részesült, 2010. január 1-jétől pedig a készenléti szolgálat elrendelésére figyelemmel készenléti díj címén kapta ezen juttatást egészen a készenléti szolgálat 2013. június 1-jei, parancsnok által történt megszüntetéséig.

- [2] A készenléti szolgálatot az alperes az üzemanyag kútkezelés körében a 153/2013.MH ÁEK parancsnoki intézkedéssel megszüntette és arról tájékoztatta a közalkalmazottakat, köztük a felperest, hogy a munkaidőn túli tankolásra csak egyedi engedély alapján van lehetőség. Az ebből eredő munkaidőn túli tényleges munkavégzést a felperes a jelenléti íveken nem tüntette fel. A felperes üzemanyag kútkezelői, illetőleg raktározási tevékenysége 2013. június 1-jét követően akként módosult, hogy a munkaidőn túli ezen tevékenységre csak kivételes esetben, elvileg csak a munkáltató előzetes engedélye alapján volt lehetőség. A felperes elérhetőségeként telefonszáma a kúton változatlanul ki volt függesztve.
- [3] A készenléti szolgálat megszűnését megelőzően 2012-ben átlagosan havi 11-12 alkalommal kellett a felperesnek a rendes munkaidején kívül tankolást végeznie, míg ennek mértéke 2013 májusáig havi átlag 16 esetre nőtt. 2013. második felében ennek mértéke átlagosan havi 5-6 esetre csökkent, míg 2014 márciusáig egy ilyen tankolásra került sor.
- [4] Mivel a rendkívüli munkaidőben történő üzemanyag vételezéssel kapcsolatos túlmunkát a felperes a jelenléti íven nem tüntette fel, ezért a munkáltató csupán a targoncával végzett rendkívüli munkavégzés ellenértékét fizette meg a számára, készenléti díjat azonban 2013. júniusától nem folyósított neki. A munkáltató 2014. március 3-ától közalkalmazotti jogviszonyt létesített Szabó Attila gépkocsivezetővel, és ekkortól nem a felperes, hanem az ő munkakörébe sorolta az üzemanyag kútkezelést és az üzemanyag raktárosi feladatokat is.

A felperes keresete, az alperes ellenkérelme

- [5] A felperes keresetében 2013. június 1-jétől 2014. március 6-áig terjedő időre 776.411 forint készenléti díj és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest, továbbá 183.600 forint munkabér kompenzáció iránti igényt is előterjesztett.

- [6] Érvelése szerint a munkaköri feladatain túl 2007. óta általa ellátott kútkezelői és olajraktárosi tevékenység ellenében az alperes külön díjazást állapított meg a számára és ezt előbb túlóradíj, később készenléti díj címén fizette meg. Ezt a díjazást 2013. júniusától megvonták tőle annak ellenére, hogy 2014. március 6-áig a továbbiakban is elvégezte ezt a feladatot. Álláspontja szerint az elvárt készenlét írásbeli elrendelés hiányában is készenlétnek felelt meg, olyan utasítást pedig nem kapott, hogy a korábbi feladatait ne végezze. A munkáltató eljárása sértette a jóhiszeműség és tisztesség elvét, valamint az egyenlő bánásmód követelményébe ütközött, mivel többletfeladatot látott, illetménye azonban ugyanolyan mértékű volt, mint annak a targoncásnak, aki kútkezelői, raktárosi feladatot nem végzett.
- [7] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes költségekben való marasztalását kérte. Állítása szerint a felperesnek a perrel érintett időszakban nem kellett készenléti szolgálatot ellátnia, ezért ezen a címen nem illetheti meg juttatás. Az adott időszakban a munkaköri leírásban szereplő feladatait végezte, amiért díjazásban részesült. A munkáltató diszkrecionális jogkörében eljárva jogszerűen szüntette meg a felperes szervezeti egységét érintő készenléti szolgálatot, így az ezt követő időszakra már e címen ellentételezés nem illette meg. Vitatta a felperes egyéb követelését is.

Az első- és másodfokú bíróság határozata

- [8] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 18.M.2579/2015/45. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest 40.000 forint perköltség megfizetésére azzal, hogy az eljárási illetéket az állam viseli.
- [9] Kifejtette, hogy a munkáltató jogosult volt a felperes munkaköri leírását egyoldalúan módosítani és nem követelmény az, hogy az adott munkakörbe csak azonos jellegű munkafeladatok tartozzanak. Nem találta igazoltnak azt a felperesi állítást, hogy a kútkezelői és üzemanyag raktárosi tevékenység ellátása fejében további díjazásra vált jogosulttá. A felperes korábban a munkaidején kívül ellátott készenléti szolgálat fejében készenléti díjazásban részesült, azonban a készenléti szolgálat 153/2013. MH ÁEK parancsnoki intézkedéssel történő megszűnését követően arra már nem volt jogosult.
- [10] A munkaidőn túli tankolások elrendelése és a felperes általi végrehajtása esetén a felperest túlmunkadíj illetné meg, azt azonban a jelenléti íveken nem tüntette fel, illetve erre vonatkozó kereseti kérelmet nem terjesztett elő. Nem találta megalapozottnak a felperesnek a munkáltató egyoldalú kötelezettségvállalására, illetve az egyenlő bánásmód megsértésére történő hivatkozását sem. Ugyancsak elutasította a bíróság a felperes bérkompenzáció körében előterjesztett igényét.
- [11] A Fővárosi Törvényszék 6.Mf.680.473/2017/17. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta s a felperes

perköltség fizetési kötelezettségének mellőzése mellett kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 776.411 forintot és annak 2013. október 15-étől járó késedelmi kamatát, valamint 29.641 forint elsőfokú, és 14.820 forint másodfokú perköltséget azzal, hogy a le nem rótt 134.402 forint kereseti és fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

- [12] Határozata indokolásában kifejtette, hogy az alperes nem vitatta, hogy a felperes a munkaidőn túl is köteles volt a tankolásokat elvégezni. Bár a munkáltató a készenléti szolgálatot megszüntette, azonban nem tiltotta meg a felperesnek, hogy a rendes munkaidején túl kiszolgálja a sofőröket. Erre kivételes esetben volt lehetőség, ami a felperes rendelkezésre állási kötelezettségét feltételezi. Az adott esemény kiszámíthatatlan volta és eshetőleges jellege alapján kellett a felperesnek folyamatosan, a munkaidőn kívüli időtartamban fenntartania a munkára képes állapotát, mely tény az alperes sem vitatta.
- [13] A munkáltató 2013. június 1-jével bár formailag megszüntette a készenléti szolgálatot, azonban ténylegesen továbbra is egy olyan rendszert működtetett, amely a felperes általi készenlét teljesítését fenntartotta azzal, hogy lehetővé tette a munkaidőn túli, akár csak kivételes esetben megvalósuló tankolást.
- [14] Az alperes a bizonyítási teherre való kioktatást követően sem vitatta a felperes azon állítását, hogy a készenléti szolgálat megszűnését követően is rendelkezésre kellett állnia és önmagában a rendszer működésében változás a készenléti szolgálat megszüntetését megelőző időponthoz képest nem történt.
- [15] A felperes a munkaidőn kívüli időszakban ténylegesen készenlétet látott el és ez alapján őt készenléti díj illette meg.

A felülvizsgálati kérelem, felülvizsgálati ellenkérelem

- [16] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és az elsőfokú ítéletet hagyja helyben és marasztalja a felperest a perköltségben.
- [17] Érvelése szerint az adott esetben alkalmazandó, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 110. § (1) és (4) bekezdése, valamint 144. § (1) bekezdése alapján készenléti díj akkor jár, ha a közalkalmazott rendelkezésre állásra kötelezett, a felperest pedig 2013 júniusát követően nem kötelezték rendelkezésre állásra.
- [18] Érvelése szerint a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a perbeli iratokat és nyilatkozatokat sértve a Pp. 206. § (1) bekezdését. Az alperesi álláspont mindig az volt, hogy a felperesnek - az állománynak megadott tájékoztatás szerint - kizárólag a munkáltatói jogkör gyakorló felettése előzetes engedélyével lett volna kötelezettsége munkaidőn kívül tankolást végezni, nem pedig bármikor. A munkáltató a munkaidőn kívüli tankolás lehetőségét előzetes engedélyeztetés esetére tartotta fenn, ami nem igényelt a felperestől állandó készenlétet és kiszámíthatatlan munkavégzést, ahogy azt a másodfokú ítélet feltételezi. A 2013 júniusát követően

jelentősen csökkent munkavégzés kimutatása azt bizonyította, hogy a rendszer nem ugyanúgy működött tovább, mint a készenléti szolgálat megléte alatt, megváltoztak a körülmények és ténylegesen jelentősen csökkent a tankolások száma, ezért már nem volt szükséges a készenlétet fenntartani.

- [19] A munkáltató a munkaszervezés meghatározása körében szabadon dönthetett arról, hogy milyen módon szervezi a munkát, tart-e fenn készenléti szolgálatot vagy sem. A munkáltató közölte a felperessel, hogy megszűnik a szolgálat és engedélyeztetni kell a munkaidőn túli tankolást, a felperes azonban nem e szerint járt el. Úgy teljesített egy-egy esetben a korábbinál jóval ritkábban munkaidőn túli tankolást, hogy erre nem kért engedélyt, a munkáltatónak pedig nem jelezte, hogy pontosan mikor, időben mettől meddig végzett munkaidőn túl munkát. Ez azzal magyarázható, hogy a felperes ragaszkodni kívánt a korábban működő rendszerhez, ez azonban nem eredményezheti azt, hogy jogosulttá vált a készenléti díjra.
- [20] Abból a körülményből, hogy telefonszámát a vitatott időszakban még nem vették le a kútról, mindössze az következik, hogy felhívhatták őt a munkaidőn túl a gépkocsivezetők, akik tankolni szerettek volna, ők azonban nem voltak a felperes felettesei. Ebben a helyzetben a felperesnek a közvetlen felettese utasítását kellett volna figyelembe venni és követni és azon gépkocsivezetők felé, akik az adott esetben munkaidőn kívül szerettek volna tankolni, jelezni kellett volna, hogy erre már nincs lehetőség.
- [21] A felperes utasítás ellenére továbbra is végezte a munkaidőn kívüli tankolást abban a hiszemben, hogy később visszaállítják a készenléti szolgálatot vagy megbízási szerződést kötnek vele.
- [22] A felülvizsgálati kérelem utalt arra a bírói gyakorlatra, hogy a munkáltató kifejezett utasítása ellenére végzett munka időtartama nem minősülhet díjazásra jogosító rendkívüli munkaidőnek akkor sem, ha az a munkáltató érdekében történik. Ennek megfelelően a perben bizonyított munkáltatói utasítás ellenére végzett készenlét nem alapozhat meg készenléti díjat.
- [23] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [24] Az alperes felülvizsgálati kérelme megalapozott.
- [25] A felperes keresetében a 2013. június 1-jétől 2014. március 6-ig terjedő időtartamra készenléti díj és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest, hivatkozva arra, hogy az adott időtartamban ilyen jellegű tevékenységet végzett, a készenléti díjat azonban a munkáltató nem fizette meg számára.
- [26] A munkavállaló a rendes munkaidejében köteles a munkára képes állapotát megőrizni és a munkáltató számára munkát végezni, illetve rendelkezésre állni, munkaidején túl erre csak akkor köteles, ha a munkáltató a pihenőideje terhére rendelkezésre állásra kötelezi. Készenlét elrendelése esetén a munkavállaló köteles munkára képes

állapotát megőrizni és amennyiben ez szükséges, a munkáltató utasításának megfelelően munkavégzésre jelentkezni és munkát végezni. Ügyelet esetén a rendelkezésre állás helyét a munkáltató határozza meg a munkavállaló számára, készenlét esetén a munkavállaló határozhatja meg tartózkodási helyét azzal, hogy a munkáltató utasítása esetén haladéktalanul rendelkezésre tudjon állni.

- [27] Készenlétnek minősül, ha a munkáltató a munkavállalótól a pihenőidejében a telefonon történő elérhetőséget és a munkára képes állapot megőrzését elvárja és ezért kifejezett rendelkezés hiányában is megilleti őt a készenléti díj (Mf.I.10.593/2014/4.). Ezzel ellentétben nem állapítható meg a készenlét teljesítése, ha a munkavállaló mobiltelefonján való elérhetősége csak lehetőség volt, mert a munkáltató nem fűzött ahhoz jogkövetkezményt, ha a munkavállaló nem volt elérhető. Ilyen feltétel mellett a munkavállalót a készenlétre jellemző - munkára képes állapot megőrzésére, szükség esetén bármikor munkába állására vonatkozó - kötelezettség nem terhelte (EBH 2006.1540.).
- [28] Ennek megfelelően a perbeli esetben azt kellett vizsgálnia az eljáró bíróságoknak, hogy 2013. júniusát követően terhelte-e a felperest a kútkezelői feladatok tekintetében rendes munkaidején túl rendelkezésre állási kötelezettség, vagy sem. Megállapítható volt, hogy az alperesnél a 153/2013/MHÁEK parancsnoki intézkedés szabályozta a készenléti szolgálatot, ez azonban 2013. júniusától nem tüntette fel a kútkezelői feladatokat. A korábbi szabályok megváltoztatásáról a munkáltató a felperes által is elismerten tájékoztatta a közalkalmazottakat, köztük a felperest is. Közölte, hogy a parancs módosítását követően csak engedélyezett esetben kerülhet sor munkaidőn kívüli tankolásra, ami nem igényelt a felperestől állandó készenlétet és kiszámíthatatlan munkavégzést.
- [29] Ezt a felperes maga is így értékelte, 2017. január 23-án kelt 43. alszámú előkészítő iratában akként nyilatkozott, hogy „alperes által sem vitatottan érdemben nem csökkent a kútkezeléssel járó teendő, csupán a rendes munkaidőn kívüli kútkezelői feladatok szűntek meg.”
- [30] A felperes maga sem állította azt, hogy a pihenőideje teljes időtartama alatt meg kellett őriznie munkára képes állapotát és ezalatt folyamatosan számolnia kellett azzal, hogy a munkáltató bármikor munkavégzésre utasítja. A másodfokú eljárásban a felperes személyesen a következő nyilatkozatot tette: „Ez ténylegesen úgy nézett ki, hogy lehetett tudni, hogy az egyes gépkocsik mikor hagyják el a telepet, illetve mikor szükséges nekik tankolni. Ennek megfelelően erről én tudomást szereztem, erről tájékoztattak és attól függően, hogy mikor volt szükséges, hogy az én beosztásom mikor hogy alakul, úgy vagy este bementem a járműveket megtankolni, vagy pedig reggel korábban mentem, hogy az indulásra ők készen álljanak”. „A munkáltató eleinte ezt csak túlórában fizette, de ezt a munkahelyi vezető sokallta és akkor tértek át a készenléti díjra, illetve azután, amikor a készenlét megszűnt, a 10.000,- Ft-os

munkabér emelési javaslat volt” (6.Mf.680.473/2017/12. számú jegyzőkönyv második oldal). Mindezekből megállapítható, hogy a felperes sem állította, hogy számára a perrel érintett időszakban készenlétet rendeltek el, illetve hogy annak teljesítését elvárta volna tőle a munkáltató.

- [31] Helytállóan állította az alperes felülvizsgálati kérelmében, hogy a felperesnek közvetlen felettese utasítását kellett volna figyelembe vennie. Amennyiben a gépkocsivezetők a rendes munkaidejükön kívül szerettek volna tankolni, a felperesnek jeleznie kellett volna a gépkocsivezetőknek, hogy erre a korábbi feltételeknek megfelelően már nincs lehetőség, azt külön engedélyeztetni kell, illetve ilyen jellegű túlmunka végzéséhez engedélyt kellett volna kérnie felettesétől.
- [32] Helytállóan állította az alperes azt is, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint a munkáltató kifejezett utasítása ellenére végzett munka időtartama nem minősülhet díjazásra jogosító rendkívüli munkaidőnek akkor sem, ha az a munkáltató érdekében történt (BH 2015.201.).
- [33] Mindezek alapján megállapítható, hogy a másodfokú bíróság nem a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat és jutott arra a következtetésre, hogy a felperes 2013. júniusát követően is készenléti szolgálatot látott el, amelyért készenléti díjra vált volna jogosulttá. A felperes 2013. júniusát követően a pihenőidejében végzett rendkívüli munka időtartamát nem vezette, a többletmunkavégzés tényét nem közölte munkáltatójával, a rendkívüli munka ellenértéke megfizetésére kereseti kérelmet nem terjesztett elő, így jogszerűen mellőzték az eljáró bíróságok az erre vonatkozó döntést.
- [34] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, s az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A döntés elvi tartalma

- [35] A munkaidőn túli esetenkénti munkavégzésre tekintettel a munkavállaló nem hivatkozhat megalapozottan arra, hogy a munkaidején túl a munkáltató érdekében munkavégzésre rendelkezésre állt, amiért készenléti díjra jogosult, ha a munkáltató írásbeli intézkedésével a készenléti szolgálatot megszüntette és arra vonatkozóan közölt utasítást a munkavállalóval, hogy munkaidőn túl csak engedéllyel és a munka-nyilvántartás vezetésével végezhet munkát.

Záró rész

- [36] A pervesztes felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes másodfokú és felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét.
- [37] A fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetéket a felperest megillető munkavállalói költségkedvezményre figyelemmel a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

[38] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

, 2019. február 27.

Dr. Stark Marianna s.k. a tanács elnöke, Dr. Tánczos Rita s.k. előadó bíró, Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírósági ügyintéző